

ÖDEVLER VE ÖĞRENME STRATEJİLERİ

“ Uyusun da büyüün derdin ya anneciğim
Geceleri karanlıkta
Yıldızlar büyürken.
Uyusun da büyüün derdin ya anneciğim
Büyümüşüm işte
10'a dek sayıyorum.”

F.H. DAĞLARCA

Çocuklarımız okula başladıklarında hem siz ana-babalar hem biz eğitimciler onların iyi birer öğrenci olmalarını bekler ve umut ederiz. Onlara iyi bir öğrenci olmanın gerektirdiği davranış ve alışkanlıkları kazandırmaya çalışırız. Çünkü biliriz ki; İlköğretim I. Kademe dönemi temel alışkanlıkların kazanıldığı, okula ve öğrenmeye yönelik tutumların şekillendiği bir dönemdir. Bu dönemde edinilen tutum ve alışkanlıklar onların tüm öğrenim yaşantılarını etkileyecek niteliktedir. Bu nedenle; şimdiden verimli ve düzenli ders çalışma alışkanlıkları edinmeleri, okula-öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar geliştirmeleri ve öğrenmeyi öğrenen bireyler olmaları için neler yapılması gerektiği konusunda sizlere rehberlik edebileceğimizi düşündüğümüz bir broşür hazırladık.

Okul yaşantısı ile ilgili tutum ve alışkanlıkları diğer temel alışkanlıklardan (öz-bakım, uyku, beslenme vb.) ayrı düşünmek mümkün değildir. Bu nedenle:

- 1- Öncelikle çocuğun evde düzenli, disiplinli bir yaşam tarzının oluşması sağlanmalıdır.
- 2- Disiplin ve düzenin evdeki herkes için geçerli ve gerekli olduğu unutulmamalı ve bu konuda çocuğa örnek olunmalıdır.
- 3- Disiplinli ve düzenli bir yaşam tarzının oluşturulması amacıyla koyulan kuralların çocuğun özelliklerine (yaşına, kişilik yapısına vb.) uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- 4- Tutarlı olmayan ve devamsızlık gösteren bir kuralın kalıcı olmayacağı unutulmamalıdır.
- 5- Kuralların nedenleri çocuğa anlatılmalı ve böylece kuralları gerekliliğine inanmaları sağlanmalıdır.
- 6- Kurallara uymasında aktif rol ve sorumluluk verilmeli, beklenen davranış açık bir dille belirtilmelidir. Kendinden beklenen davranışları yapması için yardım edilmelidir.
- 7- İstenen davranışlar gösterildiğinde hemen fark edilmeli ve pekiştirilmelidir. Beğenin, memnuniyetin ifade edilmesi, takdir ve teşvik, davranışın kalıcı olmasını sağlayan önemli unsurlardır.

Öğrencinin günlük yaşamında düzenli ve disiplinli olmasının, verimli ve düzenli ders çalışma alışkanlığı kazanmasında önemli bir işlevi bulunmaktadır. Bununla birlikte öğrencinin evdeki çalışma ortamına ilişkin bir takım önlemlerin alınması gerekmektedir.

- 1- Öncelikle çocuğun sürekli ders çalışacağı bir ortam (oda, masa, ders araç-gereçleri ile donatılmış) hazırlanmalı ve çocuğun sürekli bu ortamda çalışması sağlanmalıdır. Yatak, koltuk vb. yerlerden daha çok masa başında çalışma alışkanlığı kazandırılmalıdır.
- 2- Çalışma ortamının ışık, ısı, ses gibi fiziksel özellikleri uygun hale getirilmelidir.
- 3- Hazırlanan çalışma ortamı uyaran açısından gözden geçirilmeli, çocuğun dikkatini dağıtacak türdeki aşırı uyardan (televizyon vb.) arındırılmalıdır.
- 4- Çalışmaya başlamadan önce gereksinim duyulan her türlü araç-gereç ve kaynak masada hazır bulundurulmalıdır.
- 5- Çocuğun günlük yaşamı (yemek, uyku, oyun, ders çalışma vb. etkinlikler) çocukla birlikte programlanmalı ve her gün aynı saatlerde ders çalışmasına özen gösterilmelidir.
- 6- Derse başlamadan önce çocukla ana-baba arasında olumlu, hoşnut edici yaşantıların geçmesine (küçük bir oyun, şakaşma, sohbet vb.) dikkat edilmelidir. Çocuk gergin, sıkıntılı, enerjisini boşaltmamış ve duygusal bir doygunluk yaşamamış olarak zorla derse oturtulmamalıdır.

7- Çocuğun ders çalışırken planlama yapmasına özen gösterilmelidir. Öncelikle günlük plan yapılarak çocuğa planlı çalışma alışkanlığı kazandırılmalıdır. Planların çocuk tarafından yapılması ve çocuğun yaptığı planı göz önünde bir yerde tutması yararlı olmaktadır. Okula yeni başlayan çocukların da sözel olarak plan yapmasına (neler yapacağını gözden geçirmesine, sıralamasına ve sonra da uygulamasına) yardım edilmelidir.

8- Çocuk bağımsız çalışmaya yöreklendirilmelidir. Başlangıçta (ders çalışmaya başlamasına yardım amacıyla) yanında kalınsa bile daha sonra yanından ayrılarak çalışmayı kendi başına tamamlaması sağlanmalıdır. Çalışma bittikten sonra kontrol edilmeli (çalışma sırasında müdahale edilmemeli), geri bildirimde bulunduktan sonra (olumlu yönler için takdir, olumsuz yönler için yapıcı düzeltme) yeni bir göreve başlaması sağlanmalıdır. Çocuğun zaman içinde yardımsız ve kendi başına çalışmayı öğrenmesi hedeflenmelidir.

9- Günlük planda yapılan zamanlamaya uyulması sağlanmalıdır. Yapılacak her bir çalışmaya ayrılacak zaman diliminin belirlenmesi ve bunun çocuğa bildirilmesi, çocuğun oyalanmadan, dikkatini toplayarak çalışmasına yardımcı olabilecektir. (Örneğin matematik dersinden yapacağı çalışma için, "Bu alıştırma senin en fazla 20 dakikayı alır. Bu sürede bitirmeye çalışmalısın" gibi bir yönerge verilebilir.)

10- Çocuğun düzeyine göre belirlenecek bir çalışma süresinden sonra kısa bir mola verilmeli, ancak bu molalarda derse dönmeyi engelleyecek etkinliklerden (arkadaşla oyun oynama, televizyon izleme vb.) kaçınılmalıdır.

11- Çalışmanın başındaki hazırlıkların, planlamanın ve çalışmanın sonundaki toplanma işlemlerinin (ertesi gün için çantanın hazırlanması dahil) çocuğun kendisi tarafından yapılması sağlanmalıdır.

12- Okula yeni başlayan çocuklar için, yukarıda anılan tüm maddelerin uygulanması sırasında çocuğun aktif katılımının sağlanması ve her davranışın sözel olarak ifade edilmesi ("şimdi masamızı hazırlayalım,....", "şimdi başla,..", "çalışman bittiğine göre eşyalarını toplayabilirsin" gibi) istendik davranışların alışkanlık haline gelmesinde yararlı olabilecektir.

13- Okulda "tam öğrenme"nin gerçekleşmesi öncelikle öğrenmeye "hazır oluş"la başlamaktadır. Hazır oluş, fiziksel ve ruhsal hazırlığı kapsamaktadır. Öğrencilerin okula zamanında, telaşsız bir şekilde, kahvaltısını yapmış ve hazırlıklı olarak gelmesi, aynı zamanda evden olumlu duygularla, mutlu ve motive olmuş bir şekilde ayrılması öğrenmenin gerçekleşmesi açısından oldukça önemlidir.

Özellikle birinci sınıfa başlayan öğrenciler için ödev yapma ve ders çalışma, kazanılması gereken yeni bir beceri olarak nitelenebilir. Birinci sınıfa başlayan öğrenciler için ödev yapma ve ders çalışma doğal bir gelişim ödevi (yürüme, konuşma gibi büyüme ve olgunlaşmaya bağlı olarak kendiliğinden gelişen) bir beceri değil, sonradan kazandırılması gereken (yüzme, bisiklete binme gibi) bir beceri niteliğindedir. Bu nedenle, ödev yapma ve ders çalışma becerisini kazandırmak için öğrenciyeye destek ve yardımda bulunulmalı, olumsuz geri bildirimler vermekten kaçınılmalı ve sürekli olumlu geri bildirimlerle yöreklendirilmelidir. Unutulmamalıdır ki İlköğretim ilk üç yılı öğrencilerin bu anlamda beceri ve alışkanlıkları kazandıkları yıllardır. Öğrenciler bu alışkanlık ve becerileri kendiliğinden edinemezler, yetişkinlerin bilinçli yardımına ve rehberliğine gereksinim duyarlar.

Okulun belirlenen ödev politikasına göre ödev yapma ve ders çalışma birbirinden ayrı iki kavram olarak ele alınmaktadır. Okulumuzda öğrencilere okul yaşantısına başlamalarından itibaren ödev yapma sorumluluğu ve ders çalışma alışkanlığı kazandırmak amacıyla düzeylerine uygun ödevler verilmesi bir ilke olarak benimsenmiştir. Ödevler dersin ve konunun içeriğine göre ön hazırlık ya da pekiştirme niteliğinde olabilir. Uygulamalı derslerde (Beden Eğitimi, Resim, Müzik, İş Eğitimi vb.) ise, öğrencilerin birincil sorumluluğu malzemelerin eksiksiz olarak sınıfa getirilmesi ve sınıftaki uygulamalara katılmasıdır.

Bunun dışında ödevlerin kontrol edilmesi, ödevlerin ne şekilde yapıldığının izlenmesi, yanlış ya da eksik yapılan ödevlerin öğretmen gözetiminde ya da bağımsız çalışarak öğrenciyeye gün içinde tamamlanması ve gerektiğinde gözlemlerin veliye yazılı olarak iletilmesi okulun ödev politikasını oluşturmaktadır.

Ders çalışma ise, ödevlerden farklı olarak öğrencinin kendi başına yürüteceği, öğrenilenlerin tekrarını ve kalıcı olmasını amaçlayan bağımsız bir çalışma olarak ele alınmaktadır.

**"Çocuklara ne düşünecekleri değil,
nasıl düşünecekleri öğretilmelidir"**

Margaret MEAD

Öğrencilerin kendi başlarına yürütecekleri çalışmaların (tekrar ve sınava hazırlanma gibi) amacına uygun olabilmesi için tüm derslere ilişkin kullanabilecekleri çeşitli öğrenme stratejileri aşağıda sunulmuştur:

Derse hazırlanma

- Okuma parçaları ya da konu önce sessiz, sonra sesli okunmalı
- Okunan parça ya da konu düzgün cümlelerle anlatılmalı
- Sözlükten bilinmeyen kelimeler bulunmalı
- Okunan parçaya ya da konuya ilişkin sorular cevaplanmalı
- Soruların cevaplanmasında zorluk çekiliyorsa, parça ya da konu yeniden okunmalı
- Okunan parça ya da konuyla ilgili yeni sorular üretilmeli
- İşlenecek konularla ilgili materyal (resim, yazı, makale, broşür, atlas, harita vb.) toplanmalı ve incelenmeli. Ayrıca koleksiyon yapılabilir; albüm ve deneyler hazırlanabilir.
- Ders araç gereçleri hazırlanmalı ve okula eksiksiz götürülmeli.

Çalışma sistemi

- Günlük çalışma planı hazırlanmalı
- Dikkatini vererek, düzgün ve anlamlı bir şekilde okumaya çalışılmalı
- Okunan konular düzgün bir biçimde anlatılmalı
- Konular anlaşılınca kadar okunmalı
- Konu okunurken önemli kısımların altları çizilmeli
- Konuya çalışırken öğrenmeyi kolaylaştıracak şemalar oluşturulmalı, şekiller çizilmeli, derste öğrenilenler grafiklerle ve kısa notlarla özetlenmeli.
- Konuya çalışırken farklı kaynaklardan yararlanılmalı
- Konu ile ilgili sorular çıkarılmalı ve cevaplanmalı
- Sözlük, imla kılavuzu kullanılmalı
- Serbest okuma yapılmalı
- Derslere ilişkin testler çözülmeli
- Masa başında çalışılmalı
- Sınıfta yapılan çalışmalardaki adımlar izlenerek benzer işlem ve problemler çözülmeli.
- Anlaşılmayan yerler belirlenerek ertesi gün öğretmene sorulmalı

Beklenen aile desteği

- Çalışma mekanı hazırlanmalı
- Planlı ve düzenli çalışması için rehberlik edilmeli
- Ödevini yapma süresi belirlenmeli ve buna uyması sağlanmalı
- Ödevin yapılıp yapılmadığı kısa aralıklarla kontrol edilmeli
- Ödevle ilişkin geribildirimler verilmeli ("doğru", "hataların var" vb.)
- Konu ile ilgili birkaç soru sorarak öğrenip öğrenmediği kontrol edilmeli
- Takıldığı konularda öğrenci öğretmenine yönlendirilmeli
- Öğretmenle işbirliği içinde olunmalı
- Öğrencinin okula eksiksiz malzeme ile gelmesi sağlanmalı
- Kaynak bulmada öğrenciye rehberlik edilmeli

SINAVLARA HAZIRLANMA

Öğrenme, yukarıdaki bölümde anıldığı gibi öğrencinin ders öncesi hazırlığına, motivasyonuna, ders içi tutum ve davranışlarına ve öğrenilenlerin günlük ve planlı bir çalışma ile pekiştirilmesine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu şekilde bir çalışmadan sonra sınavda başarılı olmak için şunlar da yapılmalıdır:

- Ders kitap ve defterleri baştan sona gözden geçirilmeli
- Hatırlanan ve unutulmuşlar belirlenmeli
- Unutulan bölümler tekrar gözden geçirilmeli (okuma, kısa notlar alma, şekil-şema çizme vb.)
- Ünite başındaki ve sonundaki sorular tekrar cevaplanmalı
- Soru örnekleri çözülmeli

Sayın Veli;

Yukarıda öğrencilerin "öğrenmelerini" sağlayacak genel öğrenme stratejilerine değinilmiştir. Kuşkusuz her öğrenci, bireysel farklılıklarına bağlı olarak farklı öğrenme yöntemlerine sahiptirler. Kimi öğrenciler görsel, kimi öğrenciler ise işitsel öğrenme yöntemlerine daha yatkındırlar. Öğrencilerin kendi öğrenme yöntemleri hakkında farkındalıklarını artırmak ve öğrenme sürecini kolaylaştıran farklı stratejiler konusunda bilgilendirmek onların, yaşam boyu öğrenen kişiler olmalarına katkı sağlayabilecektir.

Unutulmamalıdır ki "başarı" tıpkı sevgi gibi, güven gibi temel bir psikolojik gereksinimdir. Her birey, her öğrenci başarı durumu ne olursa olsun "başarılı" olmak ister. Başarılı olduğu yaşantılar arttıkça başarı güdüsüne ve başarı beklentisine sahip olur, çaba gösterir ve potansiyellerini geliştirirler. Başarısızlık yaşantıları ise, başarısızlık beklentisi geliştirmelerine, çaba sarfetmemelerine ve potansiyellerini tam olarak ortaya koymamalarına neden olur.

Bu noktada ana-babalara ve eğitimcilere düşen en önemli görev, çocukların başarı yaşantılarını artırmak, sonuçtan çok çabalarını önemsemektir. Bununla birlikte özellikle ilköğretim I.Kademedede çocuklara öğrenme stratejilerini öğretmek, gelişimlerini izlemek ve gereksinim duyduklarında onları harekete geçirecek desteği vermek büyük önem taşımaktadır. Varolan potansiyelini ortaya koymak ve kendini gerçekleştirmek her bireyin temel güdülerinden biridir. Belki de bizlere düşen ilk görev çocuklara "inanmak" ve "güvenmek" olmalıdır.

"Sizin diye bildiğiniz evlatlar gerçekte sizin değildirler.
Onlar kendini özleyen Hayat'ın oğulları ve kızlarıdır.
Sizler aracılığıyla dünyaya gelmişlerdir ama sizden değildirler.
Sizlerin yanındadırlar ama sizlerin malı değildirler.
Onlara sevginizi verebilirsiniz ama düşüncelerinizi asla.
Çünkü onların kendi düşünceleri vardır.
Onların vücutlarını çatabilirsiniz ama canlarını asla.
Çünkü onların canları geleceğin sarayında oturur ve sizler
Düşlerinizde bile orayı ziyaret edemezsiniz.
Kendinizi onlara benzetmeye çalışabilirsiniz ama onları kendinize
Benzetmeye kalkışmayın hiç.
Çünkü Hayat ne geriye gider ne de geçmişle ilgilenir."

Halil Gibran